

Aan de gemeenteraad

Datum : 3 april 2025
Zaaknummer : 4517137
Contactpersoon : Monique Asbreuk
Telefoonnummer : 06 31108089

Onderwerp: Kansrijke Start in Arnhem

Geachte voorzitter en leden,

Graag informeren wij u over het jaarplan 2025 van de lokale aanpak Kansrijke Start en hoe we, samen met partners in de stad, werken aan een gelijke en kansrijke start voor alle kinderen in Arnhem.

Inleiding

Voor de ontwikkeling van een kind zijn de periodes vóór en tijdens de zwangerschap en de eerste twee levensjaren heel belangrijk. Dat geldt ook voor de kans dat er achterstanden in de gezondheid ontstaan. In 2018 lanceerde het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) daarom het programma Kansrijke Start. Kansrijke Start richt zich op kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven (-10 maanden tot 2 jaar) en heeft speciaal aandacht voor kinderen die geboren worden in gezinnen die zich in een kwetsbare situatie bevinden. De kern van de aanpak is (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie op tijd signaleren en hen ondersteuning bieden bij bewust en gezond zwanger worden, een gezonde zwangerschap en veilig ouderschap, zodat onze allerjongste kinderen een kansrijke start in het leven hebben.

In de praktijk betekent dit dat we continu werken aan het verbeteren van de samenwerking in het netwerk van partners en het bieden van een passend aanbod aan ondersteuning voor 'kwetsbare' (aanstaande) ouders. Het versterken van het netwerk doen we onder andere door het organiseren van netwerkbijeenkomsten en het gezamenlijk werken aan thema's in werkgroepen. Daarnaast vindt de lokale aanpak zijn uitwerking in de wijken, waar samen wordt gewerkt aan het versterken van het netwerk van professionals op wijkniveau. Het verbeteren en versterken van de samenwerking in de keten sluit naadloos aan bij de doelen van de Hervormingsagenda Jeugd, maar ook van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA).

Arnhemse situatie

Ieder kind verdient een gezonde start, maar voor een deel van de kinderen in Arnhem is dat helaas op dit moment niet het geval door uiteenlopende oorzaken. Als een ongeboren kind blootgesteld wordt aan bijvoorbeeld stress bij de ouders (als gevolg van armoede, psychische problemen, verslavings- of huisvestingsproblematiek), dan kan een kind een minder goede start hebben bij de geboorte en kan dit de basis zijn voor gezondheidsachterstanden op latere leeftijd. Ook in Arnhem hebben niet alle baby's een goede start; ze worden te vroeg geboren en/of hebben een te laag geboortegewicht of sterven.

Datum : 1 april 2025
Zaaknummer : 4517137
Pagina : 2

Medische cijfers van de periode rondom de geboorte laten zien dat er in Arnhem meer kinderen zijn die geen goede start hebben ten opzichte van het landelijke gemiddelde:

- 161,6 vroeggeboortes en/of te laag geboortegewicht per 1.000 geboortes (landelijk 152,8);
- 5,5% van alle baby's in Arnhem sterven na de 24^e zwangerschapsweek (landelijk 4,6%)¹.

Met de netwerkaanpak Kansrijke Start Arnhem streven we naar een verlaging van deze medische cijfers richting het landelijke gemiddelde, zodat meer kinderen gezond worden geboren en een kansrijkere start krijgen.

Om te bepalen of er sprake is van een (aanstaande) ouder in een kwetsbare situatie, is het van belang te kijken naar de context (gezinssamenstelling) en het aanwezig zijn van risico- en beschermingsfactoren. Er zijn verschillende risicofactoren die de kans op een minder goede start verhogen. Vooral blootstelling aan stress tijdens de eerste 1000 dagen vergroot de kans op een minder goede start van de baby. Deze stress hangt samen met verschillende zaken zoals armoede, schulden, werkloosheid, een ongezonde leefstijl, huisvestings- en relatieproblemen, psychische problemen en het missen van een sociaal vangnet. Omdat kwetsbaarheid een 'veelkoppig monster' is, ontbreken harde cijfers over (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie.

De *Gezondheidsmonitor Volwassenen 2022*² schetst een zorgelijk beeld van de (mentale) gezondheid van onze Arnhemse inwoners en de onderliggende oorzaken en duiden het belang van de inzet op deze potentiële groep 'kwetsbare' ouders. De monitor laat zien dat Arnhem relatief hoog scoort (ten opzichte van regiogemeenten in Gelderland-Midden) op een aantal risicofactoren voor kwetsbaar (aanstaand) ouderschap. Zo laat de monitor onder andere het volgende zien:

- Ruim een kwart van de Arnhemmers heeft moeite met rondkomen (tegenover 17% in de regio) en 11% heeft financiële problemen (tegenover 6% in de regio);
- Van de Arnhemmers tussen de 18-64 jaar heeft 5% een bijstandsuitkering en 38% een laag inkomen (tegenover respectievelijk 2% en 28% in de regio);
- 21% van de Arnhemmers rookt tabaksproducten (tegenover 16% in de regio);
- In Arnhem ervaart 27% van de inwoners van 18 jaar en ouder (heel) veel stress op één of meerdere gebieden, in de regio is dit 21%. 21% van de inwoners ervaart stress op twee of meer gebieden, in de regio is dit 16%;
- 14% van de Arnhemmers heeft een hoog risico op een angststoornis of depressie. In Gelderland-Midden is dit 9%;
- Vooral lager opgeleiden geven aan dat ze geen of minder veerkracht ervaren. In Arnhem ligt dat percentage op 37% en in de regio op 22%;
- In de leeftijdscategorie 18 tot 34 jaar (vruchtbare leeftijd) mist 9% emotionele steun. Gemiddeld ligt dit percentage in Arnhem op 7% en op 5% in de regio. Het percentage inwoners dat emotionele steun mist is het hoogst voor de groep lager opgeleiden.
- In Arnhem ervaart 68% van de inwoners een (zeer) goede ervaren gezondheid. In Gelderland-Midden is dat 71%.

¹ [Dashboard - Gezondheid - Arnhem \(waarstaatjegemeente.nl\)](#)

² [Home | GGD Gelderland-Midden](#)

Datum : 1 april 2025
Zaaknummer : 4517137
Pagina : 3

Lokale aanpak Kansrijke Start

Een belangrijke bouwsteen van het programma Kansrijke Start is het vormen van coalities van lokale netwerkpartners rondom de eerste 1000 dagen van kinderen. In Arnhem werken we (gemeente Arnhem, geboortezorg en Jeugdgezondheidszorg (JGZ) al sinds 2015 in een lokale coalitie aan een kansrijkere start voor Arnhemse kinderen. Sinds de lancering van het landelijke actieprogramma Kansrijke Start in 2018 zijn partners in het sociale domein (sociale wijkteams, Rijnstad, Iriszorg, ProPersona en wijkpartijen zoals Stichting JAM) ook betrokken bij de lokale aanpak.

Er is intussen veel bereikt met de lokale aanpak. Zo is er een gezamenlijke ambitie geformuleerd, staat er een netwerkorganisatie passend bij de lokale situatie en is er een lokaal netwerk van professionals dat zich nog steeds uitbreidt. Daarnaast is er een intentieverklaring getekend in 2023 en is er een Zorgpad Kwetsbare Zwangere met samenwerkingsafspraken ontwikkeld. Hiermee is de aansluiting tussen het medische en sociale domein verbeterd. Ook is er een passend aanbod aan interventies voor, tijdens en na de zwangerschap voor 'kwetsbare' ouders. Dit zijn onder andere de JGZ-interventies Voorzorg, Stevig Ouderschap, het prenataal huisbezoek, maar ook groepsbegeleiding voor zwangere vrouwen (Centering Pregnancy) door de verloskundigenpraktijken in Arnhem. Samen werken we, met alle netwerkpartners, aan het versterken van de samenwerking, zodat 'kwetsbare' aanstaande ouders vroegtijdig worden gesignaleerd en passende ondersteuning krijgen. Partners in het netwerk Kansrijke Start zijn onder andere de kraamzorg, verloskunde, sociaal wijkteam, jeugdgezondheidszorg, welzijnsorganisaties en de gemeente.

Op basis van de gezamenlijk geformuleerde ambitie werken we elk jaar samen met de netwerkpartners aan een aantal thema's die door de professionals in het netwerk zelf worden bepaald. Deze thema's worden uitgewerkt in een jaarplan. In 2025 werken we (verder) aan de volgende thema's: het verbreden en versterken van het netwerk en de samenwerking, ouders beter voorbereiden op het ouderschap, het organiseren van spiegeltrajecten (werkvorm waarin ouders uitgebreid vertellen over hun ervaringen tijdens de eerste 1000 dagen van hun kind en professionals aanwezig zijn om te luisteren) en netwerkbijeenkomsten, het actualiseren van het Zorgpad Kwetsbare Zwangere, het inzichtelijk maken van het zorglandschap en het ontwikkelen van een website Kansrijke Start.

Pilots

Naast het verbeteren van de samenwerking en het structureel financieren van bestaande interventies als Voorzorg, Stevig Ouderschap, prenataal huisbezoek en Centering Pregnancy, zijn er in 2023 en 2024 een aantal pilots vanuit Kansrijke Start opgestart:

- *Power Parents door Stichting JAM* (Presikhaaf en Malburgen): groepsgewijze begeleiding van ouders met een kind tot één jaar oud, met als doel hen te bekrachtigen in hun rol als ouder. Daarnaast draagt het, naar verwachting, bij aan het voorkomen van inzet van zwaardere specialistische zorg, community building van ouders in de wijk en het verbeteren van toegang tot zorg voor de ouders.
- *BabythuisZorg*: flexibele inzet van specialistisch kraamzorg tijdens en na de zwangerschap. Het doel is om door middel van de juiste praktische en emotionele ondersteuning ouders voldoende opvoedvaardigheden en vertrouwen te geven om weer op eigen benen te kunnen staan.

Datum : 1 april 2025
Zaaknummer : 4517137
Pagina : 4

- *Centering Pregnancy in de wijk (Presikhaaf en Malburgen)*: door groepsgewijze zwangerschapsbegeleiding laagdrempelig in de wijk te organiseren, hopen we ook een meer kwetsbare groep zwangere vrouwen te bereiken. Daarnaast is de verwachting dat het bijdraagt aan community building van moeders in de wijk.

In 2025 is gestart met het opzetten van de monitoring voor deze pilots. Doel van de monitoring is om te beoordelen of de pilots het gewenste resultaat opleveren. Eind 2025 verwachten we de resultaten van de tussenevaluatie.

Regionale samenwerking

Met het IZA zijn gemeenten verplicht regionaal samen te werken. Dit heeft meerwaarde vanwege overlappende werkgebieden van betrokken partners, vergelijkbare problematieken tussen gemeenten, wensen om krachten te bundelen, om van elkaar te leren en het maken van (keten)afspraken met partijen die (sub-)regionaal werken. Belangrijk bij een regionale samenwerking binnen Kansrijke Start is dat deze bijdraagt aan wat er lokaal voor (aanstaande) gezinnen in een kwetsbare situatie nodig is. Lokaal samenwerken blijft daarmee ook de basis en het uitgangspunt om te komen tot een aanpak die effect heeft op de (aanstaande) gezinnen. De wijze waarop regionaal wordt samengewerkt verschilt sterk per regio en is aanvullend op de lokale afspraken. In de zorgregio Centraal Gelderland is gestart met het maken van een zogenoemde startfoto. Een inventarisatie om te kijken hoe ver de verschillende gemeenten zijn met de implementatie van Kansrijke Start en waar er knelpunten en behoeften liggen. Op basis van deze inventarisatie starten de gesprekken over onderdelen waarin regionale samenwerking de lokale uitvoering van Kansrijke Start kan versterken.

Financiering

Al vóór de lancering van het programma Kansrijke Start in 2018 hebben we deelgenomen aan een project van het Erasmus MC *Healthy pregnancy for all*. Hiervoor hebben we per periode incidenteel geld ontvangen vanuit de landelijke overheid. Vanaf 2023 is structurele financiering voor Kansrijke Start vastgelegd in het GALA. In het GALA is opgenomen dat elke gemeente in Nederland een lokale ketenaanpak Kansrijke Start heeft. De middelen dienen te worden ingezet voor: het vormen en versterken van lokale coalities, het inzetten van interventies, het maken van regionale samenwerkingsafspraken en het monitoren en financieren van de ketenaanpak. Van deze middelen worden op dit moment ook de structurele interventies bij de GGD bekostigd en de coördinator met aanjaagfunctie. Daarmee is de basis van Kansrijke Start structureel gefinancierd. In onze begroting zijn deze middelen verwerkt onder het programma sport en gezondheid.

Daarnaast voeren we vanuit het stadsprogramma *Arnhem-Oost* verschillende pilots uit binnen de lokale aanpak Kansrijke Start. Dit zijn incidentele middelen (tot en met 2026) die we gebruiken voor het ontwikkelen van passend aanbod voor kwetsbare jonge zwangere vrouwen en ouders. Op basis van monitoring en evaluatie kunnen we de resultaten hiervan met u delen. De resultaten bepalen in hoeverre we zullen komen met nadere voorstellen, waarin de raad een definitieve afweging zal maken.

Belang Kansrijke Start blijvend onderstrepen

Structurele inzet van Kansrijke Start blijft nodig om de kwetsbare (aanstaande) ouders vroegtijdig in beeld te hebben en ondersteuning te bieden. Doen we dat niet, dan lopen we het risico dat deze vaak

Datum : 1 april 2025
Zaaknummer : 4517137
Pagina : 5

hulp-mijdende ouders niet de zorg en ondersteuning ontvangen die nodig is om de baby een kansrijke start te geven; om deze baby's te beschermen tegen risicofactoren als stress, rook, slechte voeding en armoede. Als de ontwikkeling tijdens de eerste 1000 dagen van het leven niet goed gaat, dan heeft een kind daar levenslang last van en draagt het de rest van zijn leven de consequenties van deze achterstand met zich mee.

Vervolg

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de lokale aanpak Kansrijke Start in Arnhem.

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. De Baas

A. Marcouch

Bijlagen:

- Jaarplan Kansrijke Start Arnhem 2025